

Més enllà de

El Centre 0-3 Anys de Sant Feliu de Guíxols és un centre integral i multifuncional «d'educació infantil i d'orientació familiar» que, a més a més de la tradicional escola bressol (mitjançant la qual s'assegura una plaça escolar durant el darrer curs del cicle 0-3 a tots els infants que la sollicitin), posa a l'abast de tota la població diversos serveis –per a infants de fins a 3 anys i als seus pares– que varien en funció de la franja d'edat a qui van adreçats, per tal de donar una resposta específica a les diverses i canviants necessitats que té la família al llarg d'aquests primers tres anys de vida de l'infant. En el seu conjunt, les diverses modalitats socioeducatives del Centre 0-3 Anys brinden orientació, informació i suport emocional als progenitors, mitjançant diversos serveis i programes que ofereixen ajuda a la família en la tasca de criar i educar els seus fills i filles des de l'embaràs fins als 3 anys, sobre la base que l'infant és un ciutadà de ple dret, que els progenitors són els primers i principals educadors, i que, si hi ha una necessitat universal comuna a tots els pares i mares d'infants petits, aquesta és la d'orientació, assessorament i suport emocional, la qual cosa passa per l'escoltament actiu i la comprensió empàtica de les seves vivèn-

---

*L'Escola Bressol (a dalt)
és un lloc per a jugar i conviure.
L'Espai Nadó (a baix)
és un lloc de trobada
de mares i nadons.*

l'escola bressol

Vicenç
de Febrer

cies i emocions, amb l'objectiu de reforçar el seu sentiment de competència com a progenitors i com a principals educadors.

El Centre 0-3 Anys de Sant Feliu de Guíxols és una experiència pionera a Catalunya, modèlica tant pel que fa a l'extensió i diversificació de les funcions que abans desenvolupaven les educadores infantils dins l'escola bressol com per la variada utilització d'uns espais abans destinats exclusivament a escola bressol.

Actualment el Centre 0-3 Anys ofereix els següents serveis:

a) Serveis d'educació infantil, en què els usuaris principals són els infants:

- * Escola bressol de «format tradicional» (jornada sencera; educació infantil 1-3 anys)
- * Escola bressol «a temps parcial» (mitja jornada; educació infantil 1-3 anys)
- * Casal d'estiu (juliol, agost i setembre; educació infantil 1-3 anys)
- * Mainaderes professionals o educatives (infants 0-3 anys, però principalment 0-1 any)

b) Serveis d'informació, orientació i suport als progenitors:

- * Educació per al naixement (cursos d'educació maternal durant l'embaràs i postpart)
- * Benvingut Nadó (orientació i suport durant el postpart)
- * Punt d'Atenció a la Petita Infància (PAPI) (orientació i suport durant el postpart)

c) Serveis d'orientació i suport a les famílies (s'acull els infants juntament amb els progenitors):

- * Espai Nadó (lloc de trobada i relació per a mares amb nadons de 3-12 mesos)
- * Espai Familiar (lloc de trobada, relació i joc per a infants d'1-3 anys i progenitors)
- * Espai de Joc (lloc de joc i de relació per a infants d'1-3 anys)
- * Escola de Pares i Mares (cursos, conferències, tallers... adreçats als progenitors)

ESCOLA BRESSOL (DE «FORMAT TRADICIONAL» I «A TEMPS PARCIAL»)

El punt de partida del Centre 0-3 Anys va ser la nova orientació que l'any 1995 es va donar a l'Escola Bressol Municipal, consistent a donar prioritat de plaça escolar als infants més grans de 18 mesos sobre els més petits, a l'hora que s'oferia a les famílies la possibilitat d'eleger, sense penalitzacions econòmiques, és a dir, amb quotes proporcionals a les hores d'estada, el règim d'assistència per als seus fills que més els convenia: «mitja jornada» (fins a 4 hores diàries) o bé «jornada completa» (fins a 7 hores diàries). D'aquesta manera cada any es pot acollir tota la demanda de places escolars d'infants per damunt dels 16 mesos, quan uns anys abans hi havia hagut llargues llistes d'espera. Actualment, només mitjançant l'Escola

Bressol Municipal s'arriba a escolaritzar el 51% de tots els infants de 2 anys de la ciutat; de fet, l'oferta conjunta dels dos únics centres d'educació infantil (0-3) existents a la població permet escolaritzar el 63% dels infants de 2 a 3 anys i el 60% dels nens i nenes més grans de 18 mesos.

Aquesta flexibilitat que s'ofereix per triar el règim d'assistència ha possibilitat que el 85% dels alumnes només assisteixin a l'Escola Bressol Municipal en règim de «matins» (4 hores diàries). En conseqüència, resten uns espais lliures i també una part considerable del personal disposa de la quarta part de la seva jornada laboral per portar a terme nous serveis, amb els quals l'objectiu és arribar a d'altres famílies de la població que no són usuàries de l'escola bressol, però que, com a mares i pares d'un infant petit, senten també la necessitat d'obtenir recolzament i orientació en la seva tasca com a progenitors. Per tant, l'origen del Centre 0-3 Anys es troba en la integració de noves tipologies socioeducatives dins l'estructura física i humana d'una escola bressol de format tradicional.

CASALS D'ESTIU

Durant les vacances escolars estivals (de juliol a setembre) funciona un servei d'estiu, ininterromput, atès que és durant aquesta època que una gran part de la població femenina de Sant Feliu de Guíxols té més feina.

L'educació per al naixement ofereix orientacions per ajudar a viure satisfactòriament la maternitat.

MAINADERES PROFESSIONALS O EDUCATIVES

És un servei dirigit fonamentalment a famílies amb obligacions laborals amb la finalitat d'afavorir la conciliació entre la vida familiar i la vida laboral dels progenitors. Les mainaderes són professionals amb una titulació en educació infantil (FP-2, cicle formatiu de grau superior, mestres, etc.), si és possible amb experiència personal com a mares, que atenen infants de 0 a 3 anys en petits grups (generalment 3 nadons i com a màxim 4 infants) en el propi domicili de la mainadera; treballen en xarxa i depenen del Centre 0-3 Anys, que vetlla per la qualitat del servei i per l'atenció que reben els infants i els seus progenitors.

EDUCACIÓ PER AL NAIXEMENT

Consta d'un curs que s'imparteix durant el darrer trimestre d'embaràs (catorze sessions setmanals de dues hores) i d'un altre curs que es fa al llarg del postpart (deu sessions setmanals de dues hores). Els cursos són impartits per la llevadora, però compten amb la col·laboració puntual del psicòleg infantil del Centre 0-3 Anys durant dues sessions en cada curs. Són gratuïts i oberts a tota la població.

BENVINGUT NADÓ

Programa adreçat a les famílies que acaben de tenir un nadó. Amb la visita d'una psicòloga al domicili familiar al

cap de pocs dies del naixement del nadó, se subministra informació a la família sobre els diferents recursos i serveis de què disposa la població en relació a l'educació i criança del seu fill/a. La visita permet oferir suport emocional i escoltar les preocupacions que genera la maternitat i la paternitat, i possibilita que els pares –però molt especialment les mares– puguin compartir amb algú les inquietuds, les alegries i els dubtes que comporta l'arribada d'un fill/a, amb la comprensió de les problemàtiques particulars de cadascú i l'ajut per trobar-hi vies de solució. També es parla dels principals reptes amb què s'enfronta una mare quan té un nadó, i es dóna orientació en relació a aquells petits problemes que angosten els pares primerencs,

amb l'objectiu d'incrementar el grau de seguretat i la sensació de competència dels nous progenitors en les seves funcions parentals.

PUNT D'ATENCIÓ A LA PETITA INFÀNCIA (PAPI)

És la continuació del programa Benvingut Nadó: les famílies disposen d'un telèfon o d'una adreça (la del Centre 0-3 Anys) per aclarir petits dubtes o, si és necessari, per concertar una trobada amb la psicòloga. Si cal, es deriva la família cap al dispositiu social, sanitari o educatiu més adequat.

ESPAI NADÓ

Lloc de trobada i relació adreçat a mares (encara que també hi són convidats els pares) que acaben de tenir un nadó. Hi assisteixen amb el fill. És un espai psico-social que possibilita l'encontre i afavoreix la relació entre mares de nadons de 3 a 12 mesos; un lloc per compartir vivències, contrastar opinions o simplement expressar les expectatives, les inquietuds i les alegries que comporta ser mare i pare. L'espai és conduït per dues professionals: una psicòloga i una educadora infantil. Esporàdicament es compta amb l'assessorament de pediatres, infermeres i altres psicòlegs.

ESPAI FAMILIAR

Lloc de trobada i relació per a infants d'1 a 3 anys i els seus progenitors; és un servei socioeducatiu que ofereix als infants no escolaritzats un espai per jugar en un entorn segur i acollidor, ple de joguines i de materials didàctics, mentre les seves mares i pares poden observar el joc dels petits, jugar-hi i participar en les activi-

tats que fan els infants o intercanviar experiències amb altres pares, contrastar informacions o simplement expressar els seus desigs i opinions en relació amb l'educació dels seus fills.

Els grups estan conduïts per dos professionals especialitzats en petita infància (un psicòleg i una educadora infantil amb una llarga experiència com a educadora d'escola bressol). Esporàdicament compten amb la col·laboració de pediatres, pedagogs i psicòlegs.

ESPAI DE JOC

Servei gratuït, obert a tots els infants de la població menors de 3 anys, que funciona tots els mesos de l'any: durant les vacances d'estiu (de juny a setembre) i les de Nadal i Setmana Santa, és obert tots els dies de la setmana (excepte diu-

menges); la resta de l'any obre dilluns, dimecres, divendres i dissabtes. Els infants hi assisteixen acompanyats d'un adult; tenen a la seva disposició 950 m² de jardí exterior (és el pati de l'Escola Bressol Municipal) on hi ha diversos jocs infantils –tobogans, gronxadors, jocs de molles, etc.–, així com alguns bancs per als adults situats a l'ombra dels arbres a l'estiu i uns altres situats al sol de l'hivern). A més a més, també tenen a la seva disposició tres grans sales de joc (que en total sumen quasi 200 m²) plenes de materials i joguines. Uns professionals de l'educació acullen els infants i els adults i els proporcionen l'accés als diversos jocs i materials didàctics. Espai de Joc és un punt de trobada que possibilita que els infants juguin lliurement i que els infants i adults puguin fer noves amistats.

Espai Familiar és un lloc de trobada i relació amb altres pares i mares.

ESCOLA DE PARES I MARES

Un cicle de conferències, cursos trimestrals de massatge per a nadons i d'activitats aquàtiques, i uns tallers adreçats a totes les famílies de la població amb infants de 0 a 3 anys. Al llarg de la setmana s'ofereixen tres tallers: un de manipulatiu, un altre de motor i un tercer de contes i cançons (els tallers són conduïts per una educadora infantil amb àmplia experiència i hi assisteixen els infants acompanyats per un progenitor).

MARC CONCEPTUAL DE REFERÈNCIA

Avui dia els poders públics intenten afavorir la conciliació entre la vida familiar i la vida laboral amb diverses mesures legislatives i fiscals, però les necessitats dels progenitors, especialment les necessitats de les mares durant el primer any de vida del nadó, no són exclusivament de tipus laboral, sinó més aviat d'índole vital i emocional, almenys durant el primer mig any de vida. L'arribada d'un fill, molt especialment l'arribada del primer, modifica l'equilibri de la parella i provoca un efecte desestabilitzador que posa a prova la pròpia capacitat per fer de mare i de pare tot mantenint el rol de dona i home dins la parella.

El més natural fóra que durant el primer any de vida els nadons poguessin créixer al costat dels seus pares i mares, principalment molt a prop de la seva mare, perquè si és important no trencar el vincle de les mamíferes amb les seves cries, encara ho és més preservar el vincle de les mares humanes amb els seus fills, i evitar una separació prematura per a la qual els nadons no estan preparats, ni des del punt de vista físic ni encara menys de l'emocional. No cal oblidar que per cré-

El pati d'esbarjo de l'escola és un espai tan important com l'aula, és un espai de joc i relació entre els infants i amb els adults.

xer i desenvolupar totes les seves capacitats i potencialitats el nadó humà necessita un ambient estimulant on, sobretot, hi hagi adults que l'estimin, perquè per esdevenir una persona interessada pel món que l'envolta primer haurà de sentir-se interessant, valuós, estimat i desitjat per una altra persona. Actualment sabem que l'afecte és l'ingredient principal sobre el qual es construeix una personalitat sana i estable. Però l'afecte és l'únic aspecte en què una institució, per més bona que sigui, mai no podrà superar la família. Per això creiem que qualsevol forma d'atenció a la petita infància hauria de passar per considerar els pares i les mares com a primers i principals educadors, com els majors transmissors de la cultura i els facilitadors per excel·lència de les principals adquisicions intel·lectuals, motrius, afectives i socials que fan els infants. En conseqüència, els pares i mares, i no tan sols els infants, haurien de ser els principals recep-

tors dels serveis que ofereix la societat a la petita infància, però en la seva qualitat de progenitors, no com a treballadors.

Això no vol dir que els pares i mares hagin de restar condemnats a romandre tancats a les seves llars durant la criança dels seus fills petits, sinó que calen recursos socials per tal que els progenitors que ho desitgin puguin escollir lliurement dedicar una part important del seu temps als seus fills durant aquests primers anys de vida tan transcendents. Si socialment volem avançar en la igualtat d'oportunitats home-dona, no ho podem fer a costa del més feble, que és l'infant, simplement perquè no és just. Si volem avançar en la conciliació de la vida laboral amb les responsabilitats parentals i les tasques que comporta la vida familiar, hauríem de convenir que la solució ha de passar més per compartir i repartir entre la parella que per delegar o «subcontractar» l'atenció als fills a terceres persones.

Les actuals escoles bressol no cobreixen satisfactòriament les necessitats d'indole laboral perquè el model escolar que s'ha anat configurant al llarg dels anys es caracteritza per un funcionament rígid i una oferta horària necessàriament limitada. A més a més, l'Administració no hauria únicament de ser sensible a la demanda que fan els progenitors com a treballadors; no hauria de dedicar-se únicament a crear més places escolars 0-3, sinó que també hauria de restar atenta a les altres necessitats que tenen els progenitors com a primers i principals educadors. Entre altres raons perquè l'infant més petit no és un ciutadà de segona: l'infant de 0 a 3 anys és un ciutadà de ple dret que té necessitats pròpies amb independència de la situa-

ció laboral dels seus progenitors. Per això, si de debò volem una educació infantil que arribi a tots els infants d'aquesta edat, cal que l'oferta educativa vagi més enllà de les tradicionals escoles bressol o llars d'infants, pensades inicialment per atendre els fills de les mares treballadores. És evident que les actuals escoles bressol o llars d'infants tenen una important funció educativa i socialitzant en els infants, al mateix temps que faciliten la incorporació dels progenitors al mercat laboral; però també és evident que no resolen moltes de les altres dificultats que comporta fer de pare o mare. Paral·lelament, s'ha pogut constatar que altres formes d'oferir atenció als infants i les famílies, basades fonamentalment a brindar suport emocional i a

reforçar les pròpies competències per fer de mares i pares, ajuden a incrementar la seva confiança i responsabilitat. Les noves modalitats socioeducatives afavoreixen la construcció d'una xarxa social d'ajuda mútua entre les famílies, faciliten la possibilitat d'aprendre dels altres i amb els altres, ajuden a desenvolupar les capacitats de cadascú i potencien els aspectes saludables de les persones, tot contribuint a viure l'experiència de la maternitat i de la paternitat com una cosa gratificant.

Per tant, a més a més de llars d'infants o escoles bressol calen altres serveis que també puguin atendre la demanda d'un altre tipus de família; la d'aquells pares i mares que treballen a temps parcial o la d'aquelles famílies on un dels dos progenitors no treballa (generalment la mare), però que, com a progenitors, necessiten relacionar-se amb altres famílies, alhora que volen que els seus fills tinguin experiències de socialització amb altres infants. Cal donar resposta a les noves demandes socials i posar a l'abast de les famílies nous «espais socials d'atenció a infants i de suport emocional i orientació als progenitors» perquè tenen molt bona acceptació i perquè sabem que reben una valoració molt positiva per part dels usuaris. L'experiència de Sant Feliu de Guíxols i la d'altres poblacions catalanes, així com la que ja fa més de 20 anys existeix en la majoria dels països de la UE, ens demostra que l'atenció als infants menors de 3 anys es pot portar a terme més enllà del context familiar sense passar necessàriament per la seva escolarització.

L'Escola de pares i mares organitza conferències, tallers per a infants i cursos de massatge per a nadons.

Vicenç de Febrer és psicòleg infantil,
director del Centre 0-3 Anys de
l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.